

Biomeditsiini peamiste inimõiguslaste põhimõtete e-kursus õigusala- ja tervisetöötajatele.

Taustateave ja eesmärk.

Bioloogia ja arstiteaduse areng koos uute tehnoloogiatega on kaasa toonud suuri edasiminekuid tervishoius. Samas tekib nende arengutega seoses moraalseid küsimusi, mis puudutavad üksikisikut ja üksikisiku õiguste ning inimväärikuse kaitset.

Taolised moraalsed ja sageli ka juriidilised küsimused tekivad väga mitmetel aladel, näiteks nõusoleku andmine raviks, õigus teada iseenda terviseandmeid, kunstliku viljastamisega seotud teemad, organite või kudede doonorlus ja siirdamine ning muud valdkonnad.

Euroopa Nõukogu inimõiguste kaitse süsteem on seoses nende arengutega astunud mitmeid samme:

- Inimõiguste ja biomeditsiini Konventsioon (Oviedo Konventsioon) võeti vastu 1997ndal aastal. Konventsiooni sätteid arendati edasi ja täiendati Lisaprotokollidega konkreetsetes valdkondades.
- Euroopa Inimõiguste Kohus on tegelenud üha kasvava arvu kaasustega, mis on seotud nende teemadega ja Oviedo Konventsiooniga.
- Euroopa Nõukogu Bioeetika Komitee ning teisedki pädevad komiteed ja kogud on loonud hulgaliselt mittesiduvaid õigusikke instrumente ja mida kasutatakse rahvusvaheliselt.

Kursusel käsitletakse neid teemasid ning tutvustatakse õigus- ja tervishoiutöötajatele sellekohaseid dokumente ning juriidilisi instrumente, millega tuleb arvestada igapäevases töös. Kursus on konkreetselt mõeldud selleks, et õigus- ja tervishoiutöötajad saaksid aru tähtsamatest inimõiguste põhimõtetest, mis kerkivad üles seoses tööga meditsiinis ja biomeditsiinis.

Kursus on interaktiivne. Teemasid käsitletakse videotena, osaleja kasutab interaktiivset ekraani. Kursuse läbimiseks tuleb lahendada situatsioonülesandeid, sooritada teadmiste kontrole ja anda tagasisidet harjutustele.

Kursuse juurde käib sõnastik, milles on baasarusaamade ja mõistete määratlused, mis on kursuse läbimiseks vajalikud. Sõnastikku võib kasutada kogu kursuse jooksul.

Kursus on välja töötatud 2018ndal aastal.

INIMÕIGUSTE ALANE HARIDUS ÕIGUSALA TÖÖTAJATELE

Sihtrühm

Kursusel on peamiselt kaks sihtrühma:

- tervishoiutöötajad ja
- õigusala töötajad.

Kursust võivad läbida ka teiste sihtrühmade esindajad: näiteks arstiteaduse ja õigusteaduse üliõpilased, riikide inimõigustega tegelevate asutuste töötajad ning muud rühmad või üksikisikud, kellel on konkreetne huvi inimõiguste vastu meditsiinis ja biomeditsiinis.

Kursuse ülesehitus (8 moodulit)

---

1. **Sissejuhatus** (mõisted, rahvusvaheline õigusraamistik, põhimõtted)
2. **Vaba ja informeeritud nõusolek** (mõiste, nõusolekust keeldumine või nõusoleku tagasivõtmine, vaba ning informeeritud nõusoleku elemendid ja piirangud)
3. **Arsti konfidentsiaalsuskohustus ja terviseandmete kaitse** (terviseandmete mõiste, õigusraamistik, patsiendi nõusolek, piirangud terviseandmetega seotud eraelu kaitsele, tervishoiutöötajatepoolne andmetöötlus, patsientide õigus juurdepääsuks terviseinformatsioonile)
4. **Loote kaitse ja reproduktiivmeditsiin**. (peamised seisukohad loote staatuse kohta, kunstlik viljastamine, reproduktiivse kloonimise keeld, sünnieelne diagnostika)
5. **Elu lõpp** (mõiste, õigusraamistik, elu lõpu olukordades otsuste tegemine, elutoetavaks raviks või kunstlikuks elushoidmiseks (sealhulgas toitmine või vedelike manustamine) antud nõusoleku tagasivõtmine, varasemalt väljendatud tahteavaldused, palliatiivravi)
6. **Geneetiline testimine** (mõiste, eri liiki geneetilised testid, piirangud, põhimõtted ja reeglid, geenitestid ja isikuandmed, piiratud teovõimega isikute kaitse, otse tarbijale mõeldud testid, geneetilised andmed ja kindlustusega seotud küsimused)
7. **Biomeditsiinilised teadusuuringud** (mõiste, õiguslikud põhimõtted, moraalsed põhimõtted, õigusraamistik, teavitamine ja nõusolek, turvalisus – raviviisid ja uued meetodid, teave ja konfidentsiaalsus)
8. **Inimorganite ja –kudede siirdamine** (mõiste, moraalsed ja õiguslikud küsimused, õigusraamistik, üldpõhimõtted, organite või kudede eemaldamine elavalt inimeselt, surnud inimeselt)

Kursuse väljatöötamine ja rakendamine

Käesolev kursus on koostanud Euroopa Programm õigusala töötajate koolitamiseks inimõiguste teemal (HELP) ja Euroopa Nõukogu Bioetika Üksus. Rohkem infot leiate e-õppe platvormilt, kas ka teie keeles on see kursus juba olemas.

Juurdepääs e- kursusele

Ingliskeelne e - kursus on tasuta kättesaadav HELP-i e-õppe platvormil <http://help.elearning.ext.coe.int/>. Kursusele juurdepääsuks peate avama HELP-konto, kui te seda juba teinud ei ole (see võtab aeg 2 minutit).